

„Agresivní Debie“ z pohledu trenéra zvířat

(Plná verze komentáře k dvanácté epizodě pořadu Kočka není pes. Tyto komentáře píšu na vyžádání tvůrců pořadu, kterým tímto děkuji za vstřícnost a publikování dalších pohledů na věc. F. Šusta)

Zkrácená verze pro širší veřejnost je uvedena na adrese

<http://www.kockanenipes.cz/clanky/kategorie/okenko-frantiska-susty/>

Doplňující text oproti zkrácené verzi je zde označen červeně

Tento díl se na počátku tváří skoro jako by měl být antireklamou na pamlsky a odbornou literaturu. Pevně doufám, že tak míněn nebyl a že ho tak nikdo ani nechápe. Zvláště pamlsky a vůbec celý pozitivní trénink jsou totiž nástrojem, který je třeba umět používat a tak jako všechny jiné nástroje. A udělat si závěr, že pamlsky nefungují, jen na základě jejich špatného používání, je asi jako sednout do Porsche, zařadit zpátečku a po půl hodině bez přerázení napsat veřejnou recenzi, že s tímto autem nelze nikam dojet.

Nicméně když se trenér pozitivkář jako já uklidní a pořádně otevře oči, uvidí v tomto dílu řadu věcí, které ho obohatí a pro které stojí za to podívat se opravdu pořádně a třeba i několikrát:

V první řadě jsem velmi potěšen, že snad poprvé za dobu trvání pořadu dokázala majitelka přesně definovat, co spouští agresivní reakci její feny – jaký je podnět. Jsou tu jmenovány tři kritéria, která dohromady spouštějí útok: cizí muž, oční kontakt, omezený prostor. Všimněme si, že ve všech třech příkladech na začátku jsou přítomna všechna tři kritéria. Muž na ulici udělal oční kontakt a zmáčknul fenku do zúženého prostoru mezi zeď a majitelku, přičemž dozadu fena kvůli krátkému vodítku také nemohla. Číšník se naklání s miskou čelně do zmenšeného prostoru, který má fenka mezi nábytkem a stěnou restaurace. Pumpař má zblízka oční kontakt (byť přes sklo) s fenou, která je v malém prostoru na zadním sedadle auta. Pokud chceme agresivní reakci odbourat, je velmi vhodné postupovat po jednotlivých kritériích. A to se při nápravě také děje – při prvním přátelském kontaktu s cizím mužem je totiž fenka v otevřeném prostoru (byť na vodítku) a bez očního kontaktu s tímto mužem (kouká se na majitelku). To kritérium, na kterém se tu pracuje, je jediné – cizí muž. Když se nad tím zamyslíme, je více než logické, že pes, který toto poprvé zvládl venku, bude mít v bytě s cizím mužem ještě chvíli problém. Vždyť v tom bytě už je navíc i druhé kritérium – menší prostor a ještě k tomu vlastní území, které Debie pravděpodobně střeží. Ale až zvládne kritérium „cizí muž“ v otevřeném prostoru opravdu dobře, budou pro ni postupně i další kritéria zvladatelnější.

Tou druhou věcí, kterou je potřeba okomentovat, je práce s pamlsky. Jednoznačně podepisuji, že **ODLÁKAT POZORNOST AGRESIVNÍHO PSA PAMLSKEM MŮŽE CELÝ PROBLÉM NAOPAK ZHORŠIT.**

Proč? Protože ten pamlsky opravdu neřeší psův problém, pouze se ho snaží překrýt. Už v předchozích komentářích jsme si řekli, že existují různé základní životní potřeby (primární reforcery) a každé chování míří v důsledku k naplnění některé z nich. Těmi základními životními potřebami je například voda, teplo, potrava nebo tzv. kontrola. A Debie v přítomnosti cizího chlapa nestrádá potravou.

Strádá nedostatkem kontroly. Chování, které by se tedy pro setkání s cizím chlapem měla naučit, jí má v první řadě přinášet kontrolu. Pozor, tím nemyslím kontrolu nad lidmi kolem sebe, ale kontrolu nad vlastním osudem, pocit bezpečí a jistoty. Debie lze například v připraveném cvičení naučit to, že od člověka místo útoku odstoupí, že se otočí na majitelku a ta jí pomůže nedostatek kontroly řešit.

Tento úkon ji lze za pamlsky naučit, aby později pochopila, co se po ní chce. Ale ve chvíli, kdy vše umí a jde opravdu „do tuhého“, nemůže být první odměnou pamlsky, ale získání oné kontroly, klidu, jistoty (a to třeba i jen jistota ve své majitelce). Až po naplnění této potřeby může přijít na řadu pamlsky

jako určitý bonus – ale ne jako ústřední důvod celého chování. Pokud ale nic nenacvičíme a v okamžiku, kdy pes už začíná jít do agrese, zkusíme psa odlákat pamlskem, je proces zcela opačný. Pes je pamlskem v tu chvíli odměněn za projevení agrese a může tak získat dojem, že přesně tohle majitelka chtěla. Pamlsky totiž mají u psů ještě jednu zvláštnost – nejsou vždy nutně jen odměnou, ale často spíše potvrzením „tohle jsi udělal správně, tohle jsem po tobě chtěl“. Na praktických lekcích už jsem potkal dost psů, které špatné načasování odměny v kritické chvíli přesvědčilo, že agresí po nich majitel chce. Používejme proto pamlsky ne jako „odlákání“, ale opravdu jako odměnu a zprávu. Odbourání agrese pozitivní cestou opravdu není o tom, že strach či zlost přebijeme chutí na žrádlo. To je všeobecně vžitý omyl, který celému tomuhle způsobu práce velmi škodí.

To nejzajímavější na celém dílu je ale použitá metoda řešení. Tomu, kdo se alespoň trochu vyzná v metodice tréninku, může tato metoda připadat jako klasické „zaplavení podnětem (anglicky flooding).“ Jenomže to, co tu vidíme, ve skutečnosti žádným zaplavením není a já cítím nutnost vysvětlit proč. Metoda zaplavení je tradičním způsobem uvykání zvířat na problém snad už po tisíce let. Spočívá v tom, že zvíře je problematickým podnětem, na který reaguje, skutečně doslova zahlceno bez možnosti nějak se bránit. Pod tak obrovskou dávkou nátlaku se obvykle v první fázi zhroutí, tedy dostane se tzv. distresu, který jsme zmínili už v minulém komentáři. Jednoduše řečeno „zvíře je sraženo na dno“. Určitá část zvířat na tom dně také zůstane a pak má trvalé následky jako neovladatelné záchvaty strachu či agrese (u některých druhů hrozí při zaplavení i smrt z distresu). Druhá část zvířat se „ze dna odrazí“, za stálé přítomnosti problematického podnětu se uklidní a do budoucna už se s ním vyrovná. Zaplavení bývalo tradiční metodou krocení divokých zvířat, kdy se doslova říkalo, že je třeba ho „zlomit“. Už z výše zmíněného popisu vyplývá, jak riskantní je to metoda – nikdy nevíme, zda se zvíře, které se dostalo na dno, od tohoto dna opravdu odrazí, nebo na něm na věky zůstane. Koneckonců i Debie si zřejmě něčím podobným prošla dříve, než se dostala ke svojí majitelce a proto má tuto neovladatelnou reakci na chlapy. Tak jak je možná, že teď to zvládla? Právě proto, že TOHLE NEBYLO ZAPLAVENÍ. Jednak proto, co jsem už uvedl výše – tři kritéria, která spouštěla problém, byla omezena na jedno, což psovi pomohlo pochopit zprávu. Ale především, tady nebyl pes cíleně dostáván do distresu, ale během „navalování problému na psa“ byla velká snaha věnována tomu, aby se psovi jinou cestou ulevilo. Podpora majitelky, snaha o co nejpříjemnější atmosféru pro všechny, neustálá klidná komunikace, vedení k tomu, aby si to „vydýchala“...to jsou procesy, které se snaží stres naopak snížit a psa od distresu uchránit. Jen je potřeba si to uvědomit. Při skutečném floodingu by člověk stál proti psu jako nepřítel a srazil by ho na kolena (tak, jako vidíme například zde - <https://www.youtube.com/watch?v=q3B2YdDAFvY>). V případě Debie se ale člověk, i když feně nedal na výběr, stavěl do role pomocníka, který ji vede cestou, kterou jí sice určil bez diskuse on sám...ale pořád jako Debiina podpora, ne jako soupeř. Proto apeluji na každého, kdo to takhle bude zkoušet na svém psu: NESTAVTE SE DO ROLE PSOVA SOUPEŘE, ALE PARTNERA. NESNAŽTE SE HO JEN ZAHLTIT, ALE JEŠTĚ VÍC MU PŘI TOM JINOU CESTOU ULEVIT. Pak Vám to, možná vyjde. A pokud si na to netroufáte (a to je logické, tohle je risk), pak existují jiné cesty.

Tento díl je bohužel i ukázkou jedné slabiny pozitivního tréninku – totiž té, že pes vedený čistě podle striktní metodiky pozitivního posilování se může vedle svého člověka cítit sám. Uvědomme si jednu věc – trénink cestou pozitivního posilování je dnes věda, která má z velké části původ v práci s mořskými savci a exoty. Ale pes není lachtan a nelze na něj aplikovat zcela stejný přístup. Ne snad proto, co se nám pokoušejí tvrdit někteří psi trenéři, kteří mořské savce sami nikdy necvičili – že trénink mořských savců je o neustálé kontrole každé rybky odměny ve sterilním bazénu...tohle může opravdu tvrdit jen někdo, kdo tuto práci buďto nezná, nebo zná pradávnou verzi této práce. Rozdíl mezi psem a lachtanem je jinde - lachtan se obvykle neptá, co si trenér přeje. Trenér a lachtan jsou

dvě nezávislé bytosti, které mají ze sebe na dobu tréninku vzájemný užitek a za roky takové spolupráce mezi nimi vzniká i vztah. Proto řešení každého problému u „nepsího zvířete“ spočívá v tom, že mu dáváme podmínky, aby samostatně, sám za sebe, problém vyřešil. Nastavujeme mu cestu k úspěchu, po které kráčí sám. Naplňuje si svůj zájem, náš zájem ho obvykle nezajímá. Naprostá většina informací, které mu trenér sděluje, jsou informace o něm a jeho chování. On si totiž sám se sebou vystačí, není na nikom závislý. Problémem u psa ale je, že psa náš názor a naše zájmy často, na rozdíl od lachtana, nejspíš zajímají. Pamlsek pro něj nemusí být jen tou konečnou metou, pro kterou všechno dělá, ale i potvrzením naší spokojenosti. A tak, pokud máme před sebou psa, který hledá, jak se majiteli zavděčit a namísto toho je s ním jednáno jako s lachtanem, dozví se pes hrozně moc o sobě...ale nic o svém majiteli. Je v životě sám, bez partnera ve dvojici člověk-pes. Lachtanovi to nevadí, ale znám mnoho psů, kterým to podle mého názoru vadí určitě. Jsem si proto jistý, že psům je potřeba dávat informace nejen o nich a jejich chování(jako je dává trenér lachtanům), ale i o sobě a to možná stejnou měrou, ne-li více. To je podle mě to, co fence Debie chybělo – vědět, co si panička přeje. Ano, je pravda, že se to dozvěděla nepozitivní cestou, ne vždy jí při tom bylo příjemně a možná to šlo i lépe. Ale dozvěděla se to. Jsem moc rád, že v dílu nejméně dvakrát zazněla věta „ať ví, že to chcete Vy.“ Znáám totiž v pozitivním tréninku nejednoho psa, který na můj vkus až příliš tápe v tom, co jeho majitel vlastně chce. Na druhou stranu považuju za velmi zavádějící názor paničky „dávala jsem jí moc prostoru.“ Ona jí podle mě nedávala moc prostoru, ale moc tápání a nejistot. Pokud by řekla „dávala jsem jí málo ze sebe“, tak plně souhlasím.

Na závěr děkuji tvůrcům pořadu, že dali příležitost prezentovat na jejich webu názory někoho, kdo vidí věci třeba i o dost jinak. Dialog, více pohledů na věc a hlavně samostatné myšlení a odpovědnost každého psího majitele, to je to, co naše zvířata potřebují, pokud jim máme porozumět.

Poznámky – zvláštnostmi aplikace pozitivního tréninku u psa tak, jak to vidím já sám ze své praxe, se částečně zabývám hlavně ve své první knize „Trénink je rozhovor“ v kapitole „Věčné děti“ na straně 101. Částečně se jí věnuji i v knize druhé (obě knihy k dostání na webu

http://www.treninkjerozhovor.cz/c_cz/780/obchudek/).

Hodně o tomto tématu bude řeč jistě i v seminářích 13. a 14. května

http://www.treninkjerozhovor.cz/t_cz/2205/769_770/seminare-a-prakticke-lekce_aktualni-seminare-a-prednasky/velka-vikendova-quotnalejvarnaquot-o-pozitivnim-posilovani/)

Zcela ale budu tématice rozdílů psi/“nepsí“ v pozitivním tréninku věnovat svou třetí knihu, která by měla vyjít na podzim tohoto roku – ukázka z ní je zde

http://www.treninkjerozhovor.cz/t_cz/2191/760/aktuality/pisu-treti-knizku/

RNDr. František Šusta, PhD.

28.3. 2017

